

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/2363 - 2 / GKL009

28.04.2023

Høring - Maktmiddelutvalgets rapport - Politiets bruk av maktmidler

Det vises til høringsbrev 19. desember 2022 med oversendelse av rapporten "Politiets bruk av maktmidler". Frist for høringssvar er 28. april d.å.

Rapporten redegjør for rettslige rammer for politiets maktbruk og beskriver bruken av makt i praksis. (Anvendelse av straffeprosessuelle tvangsmidler er ikke omhandlet.) Det er innhentet statistikk og annen oppdatert kunnskap om relevante temaer som samfunns- og kriminalitetsutvikling og redegjort for politidistriktenes erfaringer med ulike maktmidler. Saker fra Spesialenheten for politisaker er gjennomgått, og det er innhentet erfaringer fra andre land. Spørsmålet om bevæpning, og ulike bevæpningsmodeller, er viet betydelig plass. Bruk av makt mot barn og andre sårbare grupper er også viet særskilt oppmerksomhet. Det er understreket at utvalget ikke er et lovutvalg, og det er fremmet bare ett konkret lovforslag.

Riksadvokatens inntrykk er at rapporten er grundig og gjennomarbeidet, og den vil utvilsomt være nyttig i departementets, Politidirektoratets og politiets videre arbeid på dette viktige feltet. Samfunnets tillit til politiet avhenger av hvordan politiet forvalter sine maktmidler, og utvalget kommer med anbefalinger som synes egnet til å øke oppmerksomheten om dette og til å sette politiet enda bedre i stand til å utøve makt i tråd med regelverket.

Riksadvokaten har en viss befatning med, og innsikt i, politiets maktbruk gjennom å være klageinstans i enkeltsaker som behandles av Spesialenheten for politisaker. Temaene og anbefalingene i rapporten ligger imidlertid i hovedsak på siden av riksadvokatens ansvarsområde, og vi har av kapasitetsmessige grunner valgt å kommentere bare noe få punkter i rapporten, alle om den rettslige reguleringen.

I kapittel 4.7 fremhever utvalget at "det samlede regelverket om politiets bruk av makt fungerer på en god måte for politiet". Det påpekes imidlertid at regelverket er fragmentert og noe uoversiktlig, og dermed noe vanskelig tilgjengelig ikke minst for publikum. Utvalget foreslår derfor at regelverket gjennomgås, herunder med sikte på om reglene i større grad enn pr. i dag kan samles "på ett og samme sted". Riksadvokaten er enig at en slik gjennomgang kan være hensiktsmessig.

Utvalget har videre sett på sammenhengen mellom politiloven § 6 og straffelovens nødvergebestemmelse (straffeloven § !8). Det påpekes at det "ikke er uproblematisk at

politiets maktbruk til dels hjemles i en strafferettslig unntaksregel, fremfor i positive forvaltningsrettslige kompetansebestemmelser", og anbefaler at det "utredes om det bør foretas endringer i dagens regulering av politiets maktbruk i nødvergesituasjoner, herunder om politiets maktbruk i sin helhet bør reguleres i politiloven". Riksadvokaten har ikke innvendinger mot en slik utredning, men finner grunn til å understreke at vi ikke opplever gjeldende rettstilstand, eller den praktiske anvendelsen av nødvergebestemmelsen, som nevneverdig problematisk. Vi er ikke uten forståelse for at noen mener det vil være mer tilfredsstillende at politiets anvendelse av makt i nødvergesituasjoner, i praksis gjerne i form av skudd som skader eller dreper, hjemles "positivt" som lovlige i politiloven i stedet for at spørsmålet blir om maktanvendelsen er straffri som følge av (den generelle) nødvergebestemmelsen. Vi heller likevel til at dagens lovregulering, der den generelle nødvergebestemmelsen kommer til anvendelse også for politiets tjenestehandlinger, er tilfredsstillende. (I forlengelsen av dette bemerkes for ordens skyld at i fire av de fem enkeltsakene som omtaltes i rapporten kapittel 7.10 ble henleggelsen påklaget til riksadvokaten. Henleggelsen ble ikke omgjort i noen av disse, men riksadvokaten har i flere av sakene – i likhet med Spesialenheten – understreket viktigheten av erfaringslæring, ikke minst når det gjelder politiets håndtering av oppdrag overfor psykisk syke personer.)

Det er fremmet ett lovendringsforslag i rapporten, nemlig at det i politiloven § 6 bør fremheves at politiet må ta særlige hensyn i møte med barn. Departementets høringsbrev angir tre alternative måter å gjøre det på, og høringsinstansene oppfordres til å gi innspill til disse eller komme med andre forslag. Riksadvokaten er ikke uenig i at hensynet til "barnets beste" godt kan fremheves i loven for å synliggjøre et prinsipp som uansett gjelder, men har ingen sterk mening om måten det bør gjøres på. Vi heller til at (en variant av) alternativ 3 er best, først og fremst fordi det uttrykkelig fremgår at det også skal tas hensyn til eventuelle barn som overværer politiets maktbruk mot andre.

Jørn Sigurd Maurud

Guri Lenth
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

